

**RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM
KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH****Qodirova Mavluda Baxodir qizi****UBS Maktabgacha va maktab ta'limi fakulteti o'qituvchisi****mavludaq14@gmail.com**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20566403>

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Mustaqil ta'limni tashkil etishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni, raqamli platformalarning pedagogik imkoniyatlari hamda talabalarning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirishga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, mustaqil ta'limni samarali tashkil etishning metodik asoslari va mavjud muammolari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, mustaqil ta'lim, kompetensiya, innovatsion texnologiyalar, elektron ta'lim, masofaviy ta'lim, ta'lim sifati, pedagogik texnologiyalar.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы развития компетенций самостоятельного обучения студентов в условиях цифровой образовательной среды. Рассмотрены роль современных информационно-коммуникационных технологий в организации самостоятельного обучения, педагогические возможности цифровых платформ и их влияние на повышение учебной активности студентов. Также освещены методические основы эффективной организации самостоятельного обучения и существующие проблемы в данной области.

Ключевые слова: цифровое образование, самостоятельное обучение, компетенция, инновационные технологии, электронное обучение, дистанционное образование, качество образования, педагогические технологии.

Abstract: This article analyzes the development of students' self-learning competencies in a digital educational environment. The role of modern information and communication technologies in organizing independent learning, the pedagogical opportunities of digital platforms, and their impact on increasing students' learning activity are examined. The methodological foundations of effective independent learning and existing challenges in this field are also discussed.

Keywords: digital education, self-learning, competence, innovative technologies, e-learning, distance education, educational quality, pedagogical technologies.

Kirish

Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimida mustaqil ta'limning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Zamonaviy jamiyatda talabalardan nafaqat tayyor bilimlarni o'zlashtirish, balki mustaqil ravishda yangi bilimlarni izlash, tahlil qilish va amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalariga ega bo'lish talab etilmoqda. Shu nuqtai nazardan, raqamli ta'lim muhiti mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlari sezilarli darajada kengaydi. Talabalar elektron kutubxonalar, onlayn kurslar, ta'lim platformalari va ilmiy ma'lumotlar bazalari orqali mustaqil bilim olish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar. Raqamli ta'lim muhiti o'quv jarayonining moslashuvchanligini ta'minlab, talabalarga o'zlari uchun qulay vaqt va joyda ta'lim olish imkonini yaratadi. Bu esa ularning

mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar talabalarining axborotni izlash, saralash, tahlil qilish va undan samarali foydalanish kompetensiyalarini rivojlantiradi. Mustaqil ta'lim jarayonida zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish talabalarining tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini ham takomillashtiradi. Natijada ular o'z kasbiy faoliyatida uchraydigan muammolarni mustaqil hal etish malakasiga ega bo'ladilar. Raqamli ta'lim muhiti orqali tashkil etilgan mustaqil ta'lim talabalarining mas'uliyat hissini oshiradi va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, talabalarda uzluksiz ta'lim olishga bo'lgan ehtiyoj va motivatsiya kuchayadi. Oliy ta'lim muassasalarida raqamli ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirish hamda raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimida mustaqil ta'limning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Zamonaviy jamiyatda talabalardan nafaqat tayyor bilimlarni o'zlashtirish, balki mustaqil ravishda yangi bilimlarni izlash, tahlil qilish va amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalariga ega bo'lish talab etilmoqda. Shu nuqtai nazardan, raqamli ta'lim muhiti mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlari sezilarli darajada kengaydi. Talabalar elektron kutubxonalar, onlayn kurslar, ta'lim platformalari va ilmiy ma'lumotlar bazalari orqali mustaqil bilim olish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar. Raqamli ta'lim muhiti o'quv jarayonining moslashuvchanligini ta'minlab, talabalarga o'zlari uchun qulay vaqt va joyda ta'lim olish imkonini yaratadi. Bu esa ularning mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar talabalarining axborotni izlash, saralash, tahlil qilish va undan samarali foydalanish kompetensiyalarini rivojlantiradi. Mustaqil ta'lim jarayonida zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish talabalarining tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini ham takomillashtiradi. Natijada ular o'z kasbiy faoliyatida uchraydigan muammolarni mustaqil hal etish malakasiga ega bo'ladilar. Raqamli ta'lim muhiti orqali tashkil etilgan mustaqil ta'lim talabalarining mas'uliyat hissini oshiradi va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, talabalarda uzluksiz ta'lim olishga bo'lgan ehtiyoj va motivatsiya kuchayadi. Oliy ta'lim muassasalarida raqamli ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirish hamda raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Raqamli platformalar yordamida talabalarining bilim darajasini muntazam monitoring qilish va natijalarini tahlil etish imkoniyati yaratiladi. Bu esa ta'lim jarayonini individuallashtirish va har bir talabaning ehtiyojlariga mos yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi. Onlayn ta'lim resurslari talabalarining mustaqil izlanish olib borishlari uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Raqamli muhitda ishlash jarayonida talabalarda axborot madaniyati va raqamli savodxonlik ko'nikmalari shakllanadi. Mazkur ko'nikmalar zamonaviy mehnat bozorida muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar talabalarining hamkorlikda ishlash, muloqot qilish va jamoaviy loyihalarda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi. Natijada mustaqil ta'lim jarayoni yanada samarali, interaktiv va natijador tus oladi. Demak, raqamli ta'lim muhiti talabalarining mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita bo'lib, zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi.

Onlayn ta'lim platformalari talabalarining o'quv faoliyatini monitoring qilish, natijalarni baholash va individual tavsiyalar berish imkoniyatini yaratadi. Ushbu platformalar orqali

talabalarining ta'lim jarayonidagi faolligi muntazam nazorat qilib boriladi. Olingan ma'lumotlar asosida har bir talabaning bilim darajasi va o'zlashtirish ko'rsatkichlari tahlil qilinadi. Bu esa o'quv jarayonini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Onlayn platformalar talabalarga o'zlashtirilmagan mavzular bo'yicha qo'shimcha materiallar tavsiya etadi. Natijada talabalarining o'z ustida ishlash motivatsiyasi ortadi va ta'lim sifati yaxshilanadi. Shuningdek, elektron ta'lim vositalari talabalarining mustaqil fikrlash va izlanish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quv jarayonining shaffofligi va natijadorligi ham sezilarli darajada oshadi. Talabalar o'z bilim darajasini muntazam nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularda mas'uliyat hissining shakllanishiga yordam beradi.

Biroq raqamli ta'lim muhitida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, internet tarmog'idagi axborotlarning haddan tashqari ko'pligi talabalarni kerakli ma'lumotni tanlashda qiyinchiliklarga duchor qilishi mumkin. Ba'zi hollarda ishonchsiz yoki ilmiy asoslanmagan ma'lumotlardan foydalanish holatlari uchrab turadi. Raqamli savodxonlik darajasining yetarli emasligi ham ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Talabalarining barcha raqamli vositalardan samarali foydalanish ko'nikmalariga ega emasligi muammolarni yuzaga keltiradi. Shuningdek, internet resurslaridan maqsadsiz foydalanish vaqtning samarasiz sarflanishiga sabab bo'ladi. Ayrim talabalar ijtimoiy tarmoqlar va ko'ngilochar platformalarga ortiqcha vaqt ajratishlari mumkin. Bu esa ularning o'quv faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Raqamli qurilmalar va internetdan haddan tashqari foydalanish sog'liq bilan bog'liq ayrim muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli pedagoglar tomonidan talabalarining mustaqil faoliyatini metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash muhim hisoblanadi. O'qituvchilar talabalarga axborotlarni tanlash, tahlil qilish va ulardan maqsadli foydalanish bo'yicha yo'l-yo'riqlar berishlari zarur. Shuningdek, raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish ham dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Mazkur chora-tadbirlar raqamli ta'lim muhitining samaradorligini oshirish va talabalarining mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim muhiti talabalarining mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish orqali talabalarining bilim olishga bo'lgan qiziqishi, mustaqil fikrlashi va kasbiy kompetensiyalari rivojlanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. To'xtayev B. Raqamli pedagogika asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2023. – 256 b.
2. Jo'rayev R. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2022. – 312 b.
3. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2017. – 416 b.
4. UNESCO. Digital Learning and Transformation of Education. – Paris, 2023. – 78 p.
5. Qodirova M.B. Bo'lajak pedagoglarda badiiy-tarixiy asarlar vositasida shaxsiy sifatlarni rivojlantirishda innovatsion yondashuv tamoyillari // Filoloji ve Kültür Araştırmaları. – 2025. – B. 71-76